

54/950/12

Tullin rikostorjunta
Asiantuntijapalvelut linja
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

1.2.2013

Oikeusministeriö

Sähköpostitse
oikeusministerio@om.fi

OM 18/41/2010, OM031:00/2010

Tullin lausunto todistelutoimikunnan mietinnöstä

Tulli kannattaa toimikunnan mietinnöstä ilmenevien ehdotusten tavoitteita ja pääperiaatteita. Mietinnössä ehdotetaan, että todistelua koskeva oikeudenkäymiskaaren 17 luku ja siihen liittyvät todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevat säännökset uudistetaan. Mietinnön sivulla 208 esitetyn mukaisesti lainmuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.10.2014.

Tulli haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota toimikunnan ehdotuksiin siltä osin, kuin ne koskevat ehdotettuja todisteiden hyödyntämiskieltoa ja anonyymiä todistelua sekä ehdotetun todistelu-uudistuksen vaikutuksia Tullin valtionedunvalvonnan kannalta.

Todisteiden hyödyntämiskielto (ehdotettu OK 17:25)

Tullilla ei luonnollisestikaan ole huomauttamista sen suhteen, että tuomioistuin ei saisi hyödyntää lainkaan kiduttamalla hankittuja todisteita. Sen sijaan ongelmia saattaa vastaisuudessa aiheutua siitä, että OK 17 luvun ehdotetussa 25 § 2 momentissa muulla tavalla lainvastaisesti hankittujen todisteiden hyödyntämiskielto jätetään melko avoimesti vain tuomioistuimen harkintaan. Säännöksen perusteluissa on käsitelty tilanteita, jolloin hyödyntämiskielto soveltuisi ja jolloin todistetta voitaisiin sen tietyllä tavalla säännösten vastaisesta hankkimistavasta huolimatta hyödyntää todisteena. Mietinnön sivulla 118 esitetyn mukaisesti asiasta syntyy aikanaan säännöksen sisältöä linjaavaa oikeuskäytäntöä. Tähän liittyen Tulli toteaa, että myös sen tutkittavissa rikoksissa käytetään – toimenpiteen käytölle säädettyjen edellytysten täytyessä - peitetoimintaa ja valeostoa lukuun ottamatta lähes kaikkia voimassa olevan pakkokeinolain mukaisia pakkokeinoja. Näillä pakkokeinoilla hankittuja tietoja käytetään tullirikosasioissa todisteina. Tähän liittyen, jos kyseinen säännöksen sisältö jää mietinnön tarkoittamalla tavalla vastaisen oikeuskäytännön varaan, tullaan rikosoikeudenkäynneissä varmuudella vetoamaan vähäisiinkin muotovirheisiin todisteen hankinnassa. Mietinnön mukaan todisteiden hankinnassa tapahtuneiden muotovirheiden ei

Tullin rikostorjunta
Asiantuntijapalvelut linja
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

1.2.2013

kuitenkaan tulisi johtaa hyödyntämiskieltoon. Sellaisen aiheuttaisivat vasta tilanteet, joissa todiste on hankittu esimerkiksi pakkokeinolla, jonka edellytykset ovat kokonaan puuttuneet (s. 122 – 123). Koska tätä seikkaa ei ole mainittu lakitekstissä, on suuri vaara siitä, että sekä esitutkinnassa että rikosoikeudenkäynnissä syntyy merkittäviäkin kiistoja siitä, koskisiko todistetta hyödynnettävyysskielto. Tällaisten kiistamahdollisuuksien vähentämiseksi vuoksi Tulli ehdottaa, että lakitekstissä tulisi täsmentää, että muotovirhe taikka vähäinen menettelyvirhe ei sellaisenaan ole peruste todisteen hyödyntämiskielloille.

Anonyymi todistelu (ehdotettu ROL 11 a §)

Mietinnössä esitetään, että ROL 11 a §:ssä säädettäisiin mahdollisuudesta kuulla henkilöä todistajana siten, että hänen henkilöllisyytensä eivätkä yhteystietonsa paljastu (anonyymi todistelu) Menetelmän käytön edellytyksenä olisi muun muassa se, että epäily koskee rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kahdeksan vuotta vankeutta, taikka että rikos on jokin säännösehdoituksessa tarkoitettu muu rikos taikka yritys tai osallisuus tällaiseen rikokseen.

Anonyymien todistelun edellytyksenä olevan epäillyn rikoksen rangaistusuhkavaatimuksen osalta Tulli yhtyy sisäasiainministeriön ylitarkastaja Marko Meriniemen mietinnön johdosta antamassa ja siihen liitettyssä eriävässä mielipiteessä esitettyyn, samoin kuin valtionsyyttäjä Mika Ilmanin eriävässä mielipiteessä esitettyyn.

Myös Tulli katsoo, että anonyymi todistelu tulisi olla mahdollista myös rikoksissa, joista säädetty ankarin rangaistus on mietinnössä ehdotettua alempi, vähintään kuusi vuotta vankeutta. Anonyymien todistelun mahdollisuuden tulisi siis kattaa törkeän huumausainerikoksen lisäksi myös huumausainerikoksen törkeän edistämisen (RL 50:4a) ja törkeän rahanpesun (RL 32:7), joiden kummankin enimmäisrangaistus on kuusi vuotta vankeutta. Tätä kantaansa Tulli perustelee erityisesti sillä, että kuuden vuoden rangaistumaksimi on todistelulainsäädännössä käytetty eräisiin todistajan kieltäytymisoikeus- tai -velvollisuustilanteisiin liittyvä raja.

Valtion edun- ja oikeudenvalvonnan näkökulma

Valtion edun- ja oikeudenvalvonnan näkökulmasta Tulli katsoo, että yleisvaikutelma mietinnön sisältämästä esityksestä on kannatettava, koska nykytilaan verrattuna tilanne monilta osin selkiintyisi sen vuoksi, että todistelua koskevat säännökset muodostuisivat selkeimmiksi samalla kuin pitkät viittausetjät vähenisivät.

Mietintöön sisältyy myös ehdotus hallintolainkäyttölain muuttamiseksi. Tässä suhteessa asian tarkastelussa on erityisen tärkeää ottaa huomioon hallintolainkäytön erityispiirteet erityisesti silmällä pitäen prosessilajien välisiä eroavaisuuksia.

TULLI

TULLI-CUSTOMS

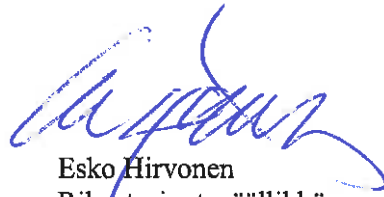
Lausunto

3 (3)

54/950/12

Tullin rikostorjunta
Asiantuntijapalvelut linja
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

1.2.2013

Esko Hirvonen
Rikostorjuntapäällikkö

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi